

Pride, Beats and Poetry: η μουσική το μέσο, η απελευθέρωση ο σκοπός

του Δημήτρη Μουζάκη

“In a situation of oppression, there are no choices beyond didactic writing: either you are a tool of oppression or an instrument of liberation.”

Bra Willie

Το 1867, δημοσιεύεται η πρώτη συλλογή από αфро-αμερικάνικα τραγούδια με τίτλο « Slave Songs of the United States». Επρόκειτο προφανώς για τραγούδια που τραγουδούσαν εν ώρα εργασίας οι σκλάβοι, τα λεγόμενα και african american work songs, ως μουσικά κομμάτια άμεσα συνδεδεμένα με ένα συγκεκριμένο τύπο εργασίας.

Καμία αμφιβολία δεν γεννάται λοιπόν για το αν η αфро-αμερικάνικη κοινότητα στις Η.Π.Α, ανέκαθεν έγραφε μουσική για να «τραγουδήσει» αυτά που ανέκαθεν υπέφερε.

Από τα τραγούδια των σκλάβων του 17ου αιώνα μέχρι και την ανάδειξη αφροαμερικάνου στην Προεδρεία των ΗΠΑ, πάντα, υπήρχε λόγος και όπου υπήρχε λόγος, υπήρχε και μουσική. Αφρο-αμερικάνικη μουσική.

"Κάποιοι τύποι δεν διαβάζουν, αλλά όλοι ακούνε μουσική"

Εκατό χρόνια μετά, το 1967, ένας νεαρός ονόματι Umar Bin Hassan, βλέπει την «επίσημη πρώτη» των μαύρων Πανθέρων στην τηλεόραση, όταν μέλη του Κόμματος οπλισμένοι με τουφέκια «μπουκάρουν» στην πολιτειακή Βουλή της Καλιφόρνια.

Ένα χρόνο μετά, το 1968, μια αфро-αμερικανίδα ακτιβίστρια ονόματι Elaine Brown, γίνεται μέλος του Κόμματος των Μαύρων Πανθέρων και τότε, ο επικεφαλής προσωπικού του Κόμματος, David Hilliard, της αναθέτει να ηχογραφήσει τα τραγούδια της. Έτσι η Elaine, κάνει τα πρώτα της βήματα στη δισκογραφία και κυκλοφορεί το album “Seize the Time”. Τελευταίο τραγούδι στην πρώτη πλευρά του δίσκου είναι το “The Meeting” (The Black Panther Party National Anthem).

Το 1970, κυκλοφορεί από την (κομματική;) δισκογραφική εταιρία Seize the Time, το τραγούδι " Free Bobby Now", από το συγκρότημα “The Lumpen” κατόπιν υπόδειξης του υπουργού Πολιτισμού του Κόμματος, Emory Douglas (Ο Bobby Seal βρίσκεται στη φυλακή ως ηθικός αυτουργός της δολοφονίας του Πάνθηρα Alex Rackley).

Το 1973, η Elaine, ως υπουργός Πληροφορίας του Κόμματος, ηχογραφεί το δεύτερο album της, “Elaine Brown”, κατόπιν προτροπής αυτή τη φορά του Huey Newton.

Μουσικά αυτές οι τρεις στιγμές στη δισκογραφία, «πήγαν άπατα», που λένε, όμως

βασίζονταν σε μια παράδοση με βάση την οποία οι καταπιεσμένοι κάνουν μουσική όχι μόνο για να καταγράψουν τον αγώνα τους για επιβίωση αλλά και για να εκπαιδεύσουν, για να κινητοποιήσουν και να εμπνεύσουν τον κόσμο στον οποίο απευθύνονται.

Οι Μαύροι Πάνθηρες αποτελούν από τα ελάχιστα παραδείγματα πολιτικών κομμάτων στην ιστορία της ταξικής πάλης που αυτό το έκαναν πράξη. Η ποπ-κουλτούρα της εποχής δεν τους άφησε αδιάφορους και την χρησιμοποίησαν απλά ως ένα ακόμη μέσο για την επίτευξη του σκοπού, που δεν ήταν άλλος από την απελευθέρωση της Μαύρης Κοινότητας.

Γιατί, πολύ απλά, κάποιοι τύποι δεν διαβάζουν, αλλά όλοι ακούνε μουσική.

"When the revolution comes some of us will probably catch it on TV, with chicken hanging from our mouths"

Δεν γνωρίζουμε αν ο εικοσάχρονος, τότε, Umar Bin Hassan, έτρωγε κοτόπουλο, όταν είδε στην τηλεόραση την δική του επανάσταση, τουτέστιν, οπλισμένους Μαύρους Πάνθηρες να εισβάλλουν στην καλιφορνέζικη Βουλή.

Γνωρίζουμε όμως ότι λίγο μετά, στις 19 Μαΐου του 1968, ημερομηνία γέννησης του Malcolm X, οι Felipe Luciano, David Nelson και Gylan Kain εμφανίζονται επί σκηνής στο Mount Morris Park του ανατολικού Harlem στα πλαίσια ενός φεστιβάλ ποίησης. Αυτή θεωρείται η «επίσημη πρώτη» της συλλογικής πολιτικοποιημένων ποιητών με την ονομασία The Original Last Poets. Στην ίδια (ανατολική) γειτονιά του Harlem, λειτουργούσε ένα workshop από και για ριζοσπάστες ποιητές με την ονομασία "East Wind" μέλη του οποίου ήταν οι Umar Bin Hassan, Abiodun Oyewole και ο Jalal Mansur Nuriddin. Οι μεν συνεργάστηκαν με τους δε και μετά από διάφωνίες, οι τρεις τελευταίοι «μπαίνουν» στη δισκογραφία ως The Last Poets και υπάρχουν μέχρι σήμερα.

Το όνομα του συγκροτήματος προκύπτει από ένα ποίημα του βορειοαφρικάνου ποιητή και ακτιβιστή, του Keorapetse William Kgosisile, του "bra (brother) Willie, "του αυθεντικού τελευταίου ποιητή" (τελευταίου, πριν "αναλάβουν" τα όπλα). "When the moment hatches in time's womb there will be no art talk . . . The only poem you will hear will be the spear-point pivoted in the punctured marrow of the villain. . . Therefore we are the last Poets of the world."

Οι The Last Poets έρχονται να συμπληρώσουν...

"When the revolution comes, guns and rifles will be taking the place of poems and essays."

Στο πνεύμα της εποχής λοιπόν, η μαύρη κοινότητα οπλίζεται μουσικά, θεωρητικά και...κυριολεκτικά.(Άξιο αναφοράς το γεγονός ότι το Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων ιδρύθηκε στο Oakland της California, μόνο και μόνο επειδή η οπλοφορία ήταν νόμιμη).

Οι πύρινοι λόγοι των Newton και Seale και τα μαοϊκής έμπνευσης γραφιστικά του Douglas συναντάνε το μουσικό τους ανάλογο με την είσοδο των The Last Poets στη δισκογραφία.

Βασισμένοι σε μουσικές φόρμες της avant-garde jazz όπου το γρήγορο τέμπο και ο αυτοσχεδιασμός αποτελούν βασικά στοιχεία, ηχογραφούν τον πρώτο τους δίσκο ντύνουν τη μουσική τους με spoken word, απαγγέλοντας δηλαδή ποίηση πάνω στον επαναλαμβανόμενο ρυθμό του conga (κουβανέζικο κρουστό).

Το μουσικό αποτέλεσμα αυτής της πρόσμιξης είναι μουσική, στα όρια της μη μουσικής, παιγμένη κυρίως από τα congas που συνόδευαν ρυθμικά την επιθετική απαγγελία-αφήγηση των στίχων-ιστοριών “μαύρης” καθημερινότητας. Αφήγηση της αφρο-αμερικάνικης αφύπνισης. Κόντρα στο δημοφιλέσ και ηχητικά πιό εύπεπτο R&B (Rhythm and Blues) της εποχής.

Επιθετικό, λοιπόν, spoken word με τελικό αποδέκτη και τον λευκό καταπιεστή αλλά και τον μαύρο αδερφό που φοβάται την επανάσταση και το μόνο που τον νοιάζει είναι να μην του “πέσει” η πολυπεριποιημένη afro του... Niggers are scared of the Revolution

Όταν, το 1970 κυκλοφόρησαν το πρώτο τους album, η δημόσια συζήτηση στην αμερικάνικη ριζοσπαστική κοινότητα αναφερόταν στην επανάσταση, που επρόκειτο να συμβεί.

Το πρώτο τραγούδι του δίσκου, το Run Nigger, αρχίζει με το στίχο “ Time is running out...” και η προτροπή “Run Niggers..” επαναλαμβάνεται κάθε τόσο..

Ένωσαν πως ο χρόνος για τους niggers τελειώνει, καθώς το FBI και ο John Edgar Hoover είχαν ήδη από καιρό εξαπολύσει την επίθεσή τους στον νούμερο ένα εσωτερικό εχθρό των ΗΠΑ, το Κόμμα αλλά και στο σύνολο της Μαύρης Κοινότητας.

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του ‘70 για πολλούς το Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων έπαψε να υπάρχει, τουλάχιστον στη μορφή που είχε μέχρι τότε.

Η Τέχνη που “γέννησε” το Κόμμα είχε προ πολλού ξεπεράσει το Κόμμα που τη “γέννησε”.

Οι The Last Poets, δεν έγιναν ποτέ, επισήμως, μέλη του Κόμματος. Τα ονόματά τους ήταν γραμμένα δίπλα από αυτά των Μαύρων Πανθήρων στις λίστες του FBI. Ανεπισήμως “έγραψαν” χιλιάδες μέλη της μαύρης κοινότητας στο Κόμμα και ενέπνευσαν μια σειρά από σημαντικούς καλλιτέχνες, ποιητές και μουσικούς να μιλήσουν επιθετικά για τα προβλήματα της Μαύρης Κοινότητας.

"The revolution will not be televised, will not be televised, will not be televised, will not be televised. The revolution will be no re-run brothers. The revolution will be live"

Ο Gil Scott Heron, το 1969 παρακολουθεί μια συναυλία των The Last Poets στη Νέα Υόρκη και με βάση τα λεγόμενα του Poet Abiodun Oyewole, τους συναντά μετά τη συναυλία και τους ρωτάει αν μπορεί να κάνει ένα συγκρότημα σας το δικό τους...

Ένα χρόνο αργότερα, το 1970, ο Gil Scott Heron κυκλοφορεί τον πρώτο δίσκο του, το Small Talk At 125th And Lenox. Το όνομα του album αναφέρεται στη συμβολή των δρόμων που βρισκόταν ένα club της Νέας Υόρκης, όπου και ηχογραφήθηκε live το album.

Αφού συστήνει στο κοινό τους μουσικούς που τον περιτριγυρίζουν στο πρώτο τραγούδι του δίσκου, το Introduction, τα congas” αρχίζουν να βαράνε” και το δεύτερο τραγούδι του

δίσκου έχει ήδη ξεκινήσει... Το "The Revolution Will Not Be Televised" (το γνωστότερο τραγούδι του Gil Scott Heron).

And this especially goes out to Gil Scott Heron friend, living legend, and proto-rapper who wrote The revolution will not be televised. Much respect

Με τον παραπάνω στίχο, η Sarah Jones, αфро-αμερικανίδα ποιήτρια, αφιερώνει το τραγούδι της "Your Revolution" (σε συνεργασία με τον hip-hop παραγωγό Dj Vadim) στον Gil Scott Heron. Με βάση τα όσα λέει, λοιπόν, η Sarah Jones ο Gil Scott Heron είναι ένας ζωντανός θρύλος (ζούσε το 2000, που κυκλοφόρησε το τραγούδι, πέθανε, δυστυχώς το 2011) και "proto – rapper" που έγραψε το "The Revolution Will Not Be Televised" ή για να το πούμε αλλιώς ο πρώτος ή τουλάχιστον ένας από τους πρώτους που (επί της ουσίας) ράπαραν αλλά δεν ήταν (ακόμα) ράπερ. Το γιατί απαντιέται απλά... Το 1968 δεν υπήρχε το hip-hop.

"You got to know where it came from, to know where to take it"

Μια δεκαετία αργότερα το hip-hop κάνει την εμφάνιση του σε μια άλλη γειτονιά της Νέας Υόρκης το Bronx. Καθώς το νέο είδος εξαπλώνεται, η επίδραση των ιδεών του Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων, η επίδραση της μουσικής των The Last Poets, έχει με ένα τρόπο ήδη συντελεστεί από το 1968, όταν οι The Last Poets πρωτοράπαραν τους στίχους τους συνοδεία των congas. Κι όταν ο Gil Scott Heron πρωτοράπαρε τους στίχους του συνοδεία των congas.

Όταν ο hip-hop dj απομόνωνε το σημείο εκείνο του τραγουδιού, που ακούγονταν μόνο τα κρουστά (drum break) και κατόπιν το "έπαιζε" επαναλαμβανόμενα, από το ένα πικ απ στο άλλο ξανά και ξανά, η αντίδραση του κόσμου ήταν... χορευτική. Κάπου εκεί, κάνει την εμφάνισή του ο MC (master of ceremony) και σαν επικεφαλής της τελετουργίας φροντίζει να κρατάει το ενδιαφέρον του κοινού ραπάροντας στο ρυθμό του drum break. Τα congas είναι τώρα τα drum breaks και ο MC ραπάρει τις ρίμες του υπό τη συνοδεία τους.

Από το Bronx στο Brooklyn και από το Brooklyn σε όλες τις γειτονιές της Νέας Υόρκης το hip hop σαν κουλτούρα αλλά και σαν μουσική αναλαμβάνει να αφυπνίσει (ξανά) την Μαύρη Κοινότητα.

Οι Public Enemy τραγουδάνε το 1988 το "Party for your Right to fight". Το τραγούδι "παίζει" με τον τίτλο ενός τραγουδιού των Beastie Boys, το "Fight for your Right to Party" (1986) και προτρέπει πολύ απλά να κάνεις πάρτυ επειδή μπορείς να διεκδικείς και όχι να διεκδικείς

να κάνεις πάρτυ. Ο Chuck D θυμάται το εαυτό του παιδί να τραγουδάει "Free Huey (Newton)!"

Ο rapper Paris, στα 1990, στο τραγούδι " Panther Power μιλάει για το πρόγραμμα των 10 σημείων του Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων: "Yo black, it's time to set stage and guidelines/Ten-Point Program, freeze the genocide."

Ο rapper Common, το 2000, μας ξαναθυμίζει το "πιστολίδι που είχε πέσει" ανάμεσα στην Assata Shakur (θετή θεία του 2PAC Shakur) και την πολιτοφυλακή του New Jersey, στο τραγούδι "A song for Assata": "There were lights and sirens, gunshots firing/Cover your eyes as I describe a scene so violent."

"If it wasn't for the Panthers... There wouldn't be no free school lunches", λέει ο M1 από τους Dead Prez. Οι Dead Prez, με αυτό το στίχο, από το τραγούδι "Panthers", σε συνεργασία με τους The Last Poets και τον Common, θέλουν να θυμίζουν πως οι Μαύροι Πάνθηρες δεν κρατούσαν μόνο όπλα αλλά τάζαν και τα παιδιά που δεν είχαν να φάνε.

Εν έτει 2010, ένα μουσικό Project, οι "Tongues on Fire", αποτελούμενο από τους The Roots, The Last Poets, Living Colour (metal; funk συγκρότημα) υπό τη διεύθυνση του σαξοφονίστα David Murray και εικαστική επένδυση από τον Emory Douglas, πρώην Υπουργό Πολιτισμού του Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων, δίνει μια συναυλία στο Λονδίνο. Η ιδέα για την πραγματοποίηση αυτού του εγχειρήματος, πέρα από το προφανές, δεν ήταν καθόλου πρωτότυπη. Ο Bra Willie δεν έλεγε "either you are a tool of oppression or an instrument of liberation"; Ε, αυτό